



FIFTY YEARS OF HUNGAROTON

(1951-2001)

SINGERS

HCD 32096-98
MONO
STEREO
DIGITAL



50 ÉVES A HUNGAROTON / FIFTY YEARS OF HUNGAROTON

ÉNEKMŰVÉSZEK / SINGERS

1951–2001

1. CD 70'07"

- [1] **Pyotr Ilyich Tchaikovsky**
Pikk dáma / The Queen of Spades – Ária (2. felv.) / Aria (2nd Act) 4'10"
„Szeretek én, imádlak téged...” / “*Ya vas lyublyu, bezmerno...*”
A Magyar Állami Operaház Zenekara / Hungarian State Opera Orchestra
Vezényel / Conducted by **János Kerekes**
IMRE PALLÓ – bariton / baritone (Yelecky) (1953)
- [2] **Gioacchino Rossini**
A sevillai borbély / Il Barbiere di Siviglia – Rágalom-ária (1. felv.) / Aria (1st Act) 3'25"
„Lágy kis szellő...” / “*La calunnia...*”
A Magyar Állami Operaház Zenekara / Hungarian State Opera Orchestra
Vezényel / Conducted by **Amadé Németh**
MIHÁLY SZÉKELY – basszus / bass (Basilio) (1953)
- [3] **Charles Gounod**
Faust – Kettős (3. felv.) / Duet (3rd Act) 3'36"
„Későre jár, jó éjt!” / “*Il se fait tard, adieu!*”
A Magyar Állami Operaház Zenekara / Hungarian State Opera Orchestra
Vezényel / Conducted by **László Pless**
IRÉN SZECSÓDI – szoprán / soprano (Marguerite)
TIBOR UDVARDY – tenor (Faust) (1953)
- [4] **Giuseppe Verdi**
A trubadúr / Il Trovatore – Kettős (4. felv.) / Duet (4th Act) 5'22"
„Sirok, a könnyem fájva hull...” / “*Mira, d'acerbe lagrime...*”
A Magyar Állami Operaház Zenekara / Hungarian State Opera Orchestra
Vezényel / Conducted by **László Pless**
PAULA TAKÁCS – szoprán / soprano (Leonore)
SÁNDOR SVÉD – bariton / baritone (Luna) (1954)

- 5 **Ferenc Erkel**
Bánk bán – Ária (2. felv.) / Aria (2nd Act)
„Ölj meg engemet, Bánk...”
A **Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara / Budapest Philharmonic Orchestra**
Vezényel / Conducted by **Vilmos Komor**
JÚLIA OSVÁTH – szoprán / soprano (Melinda) (1956) 3'36"
- 6 **Ferenc Erkel**
Bánk bán – Kettős – részlet (2. felv.) / Duet – fragment (2nd Act)
„Bánk bán! Te itt?”
A **Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara / Budapest Philharmonic Orchestra**
Vezényel / Conducted by **Vilmos Komor**
RÓZSI DELLY – (mezzo)szoprán / (mezzo)-soprano (Gertrud)
JÓZSEF JOVICZKY – tenor (Bánk) (1956) 5'55"
- 7 **Giuseppe Verdi**
Rigoletto – Négyes (4. felv.) / Quartetto (4th Act)
„Bella figlia dell'amore...”
A **Magyar Állami Operaház Zenekara / Hungarian State Opera Orchestra**
Vezényel / Conducted by **János Kulka**
JÓZSEF SIMÁNDY – tenor (Duca)
MAGDA TISZAY – alt / alto (Maddalena)
MÁRIA GYURKOVICS – szoprán / soprano (Gilda)
SÁNDOR SVÉD – bariton / baritone (Rigoletto) (1956) 4'30"
- 8 **Zoltán Kodály**
Székely fonó / Spinning-Room – Dal / Song (No 14)
„El kéne indulni...”
A **Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara / Budapest Symphony Orchestra**
Vezényel / Conducted by **János Ferencsik**
ENDRE RÖSLER – tenor (A nagyorrú bolha) (1957) 3'26"
- 9 **Zoltán Kodály**
Háry János – Bordal / Drinking Song
„Ó, mely sok hal...”
A **Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara / Budapest Philharmonic Orchestra**
Vezényel / Conducted by **János Ferencsik**
OSZKÁR MALECZKY – bariton / baritone (Marci) (1958) 2'41"

- 10 **Zoltán Kodály**
 Hány János – Kettős kórossal / Duet with Chorus 4'06"
 „Gyújtottam gyertyát...”
 A Magyar Állami Operaház Énekkara / Hungarian State Opera Chorus
 Karigazgató / Chorus master: László Pless
 A Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara / Budapest Philharmonic Orchestra
 Vezényel / Conducted by János Ferencsik
 ANNA BÁTHY – szoprán / soprano (Császárné)
 JUDIT SÁNDOR – (mezzo)szoprán / (mezzo)-soprano (Mária Lujza) (1958)
- 11 **Giuseppe Verdi**
 Traviata / La Traviata – Bortal (1. felv.) / Drinking Song (1st Act) 2'58"
 „Csak szédülj, csak szédülj...” / “*Libiamo, libiamo...*”
 A Magyar Állami Operaház Zenekara / Hungarian State Opera Orchestra
 Vezényel / Conducted by Vilmos Komor
 MIKLÓS SZABÓ – tenor (Alfred)
 MÁRIA MÁTYÁS – szoprán / soprano (Violetta) (1958)
- 12 **Giacomo Puccini**
 Turandot – Ária (3. felv.) / Aria (3rd Act) 3'43"
 „Te, ki elűzted a vágyat...” / “*Tu che di gel sei cinta...*”
 A Magyar Állami Operaház Zenekara / Hungarian State Opera Orchestra
 Vezényel / Conducted by Miklós Lukács
 JÚLIA OROSZ – szoprán / soprano (Liu) (1960)
- 13 **Wolfgang Amadeus Mozart**
 A Varázsfuvola – Ária (No 8) / Die Zauberflöte – Aria (No 8) 2'32"
 „Mily földöntúli hangot ad...” / “*Wie stark ist mich dein Zauberton...*”
 ALFONZ BARTHA – tenor (Tamino) (1960)
 A Magyar Állami Operaház Zenekara / Hungarian State Opera Orchestra
 Vezényel / Conducted by Miklós Erdélyi
- 14 **Richard Wagner**
 Lohengrin – Grál-elbeszélés (3. felv.) / The Grail (3rd Act) 4'49"
 „Nagy messi táj...” / “*In fernem Land...*”
 A Magyar Állami Operaház Zenekara / Hungarian State Opera Orchestra
 Vezényel / Conducted by Miklós Lukács
 ZOLTÁN ZÁVODSZKY – tenor (Lohengrin) (1961)

- 15** **Arrigo Boitto**
 Mefistofele – Ária (1. felv.) / Aria (1st Act) 2'12"
 "Dai campi, dai prati..."
A Magyar Állami Operaház Zenekara / Hungarian State Opera Orchestra
 Vezényel / Conducted by **Tamás Bródy**
GÁBOR CARELLI – tenor (Faust) (1961)
- 16** **Gaetano Donizetti**
 Lammermoori Lucia / Lucia di Lammermoor – Hatos (2. felv.) / Sextet (2nd Act) 3'43"
 „Mért van úgy halálra válva? / Itt van ő, halálra szánva...”
 “*Chi mi frena in tal momento... / Chi raffrena il mio furore?*”
A Magyar Állami Operaház Zenekara / Hungarian State Opera Orchestra
 Vezényel / Conducted by **András Kórodi**
JÓZSEF SIMÁNDY – tenor (Edgardo)
LÁSZLÓ JÁMBOR – bariton / baritone (Enrico)
KAROLA ÁGAY – szoprán / soprano (Lucia)
 Gyula Veress – basszus / bass (Raimondo)
 Olga Szőnyi – mezzoszoprán / mezzo-soprano (Alisa)
 József Réti – tenor (Arturo) (1961)
- 17** **Giacomo Puccini**
 Tosca – 1. felv. Finálé / 1st Act Fuinale 4'24"
 „Ti hármán egy kocsiba ültök...” / “*Tre sbirri, una carrozza...*”
A Magyar Állami Operaház Énekkara / Hungarian State Opera Chorus
 Karigazgató / Chorus master: **László Pless**
A Magyar Állami Operaház Zenekara / Hungarian State Opera Orchestra
 Vezényel / Conducted by **Miklós Erdélyi**
GYÖRGY RADNAI – bariton / baritone (Scarpia)
 Árpád Kishegyi – tenor (Spoletta) (1963)
- 18** **Wolfgang Amadeus Mozart**
 Don Giovanni – Ária (2. felv.) / Aria (2nd Act) 3'35"
 „Légy jó csak, szívem...” / “*Vedrai, carino...*”
A Magyar Állami Operaház Zenekara / Hungarian State Opera Orchestra
 Vezényel / Conducted by **András Kórodi**
MARGIT LÁSZLÓ – szoprán / soprano (Zerlina) (1964)

- 1 **Giuseppe Verdi**
Aida – Finálé (4. felv.) / Finale (4th Act) 8'10"
„Még súgta szívem, hogy mi lesz a sorsod...” / “*Presago il core della tua condanna...*”
A Magyar Állami Operaház Énekkara / Hungarian State Opera Chorus
A Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara / Budapest Philharmonic Orchestra
Vezényel / Conducted by **András Kórodi**
GABRIELLA DÉRY – szoprán / soprano (Aida)
SÁNDOR KÓNYA – tenor (Radames), Erzsébet Komlóssy – alt / alto (Amneris) (1965)
- 2 **Giacomo Puccini**
Manon Lescaut – Kettős (2. felv.) / Duet (2 nd Act) 7'47"
„Ah, én leszek a legszebb!” / “*Oh, sarò la più bella!*”
A Magyar Állami Operaház Zenekara / Hungarian State Opera Orchestra
Vezényel / Conducted by **Miklós Erdélyi**
ERZSÉBET HÁZY – szoprán / soprano (Manon)
RÓBERT ILOSFALVY – tenor (Des Grieux) (1965)
- 3 **Antonio Vivaldi**
Juditha triumphans – Ária (1. rész, No 10) “Agitata infido flatu...” 4'29"
Magyar Állami Hangversenyzenekar / Hungarian State Orchestra
Vezényel / Conducted by **Ferenc Szekeres**
ZSOLT BENCE – bariton / baritone (Holofernes) (1968)
- 4 **Ferenc Erkel**
Bánk bán – Bordal (1. felv.) / Drinking Song (1st Act) „Bordalt, Petur... – Ha férfilekedet...” 2'37"
A Magyar Állami Operaház Énekkara / Hungarian State Opera Chorus
Karigazgató / Chorus master: **Amadé Németh**
A Magyar Állami Operaház Zenekara / Hungarian State Opera Orchestra
Vezényel / Conducted by **János Ferencsik**
ANDRÁS FARAGÓ – basszbariton / bass baritone (Petur) (1968)
- 5 **Zoltán Kodály**
Székely fonó / Spinning-Room – Görög Ilona (No.9) „Bizony csak meghalok...” 7'24"
A Magyar Rádió és Televízió Énekkara / Hungarian Radio and Television Chorus
Karigazgató / Chorus master: **Ferenc Sapszon**
A Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara / Budapest Philharmonic Orchestra
Vezényel / Conducted by **János Ferencsik**
JÓZSEF SIMÁNDY – tenor (Fiatal legény)
ZSUZSA BARLAY – alt / alto (A legény anyja), ÉVA ANDOR – szoprán / soprano (Fiatal lány)
ERZSÉBET KOMLÓSSY – alt / alto (A leány anyja) (1970)

- 6 **Wolfgang Amadeus Mozart**
 A varázsfuvola / Die Zauberflöte – Kettős (2. felv. finálé) / Duet (2nd Act, Finale) 2'45"
 "Pa, pa, pa..."
A Magyar Állami Operaház Zenekara / Hungarian State Opera Orchestra
 Vezényel / Conducted by **Miklós Erdélyi**
 GYÖRGY MELIS – bariton / baritone (Papageno)
 ADRIENNE CSENGERY – szoprán / soprano (Papagena) (1971)
- 7 **Giuseppe Verdi**
 A végzet hatalma / La Forza del destino – Kettős (2. felv.) / Duet (2nd Act) 7'45"
 "Or, siam soli..."
A Magyar Állami Operaház Zenekara / Hungarian State Opera Orchestra
 Vezényel / Conducted by **András Kórodi**
 KOLÓS KOVÁTS – basszus / bass (Guardiano)
 ÉVA MARTON – szoprán / soprano (Leonore) (1972)
- 8 **Wolfgang Amadeus Mozart**
 Szöktetés a szerájból / Die Entführung aus dem Serail – Ária (1. felv.) / Aria (1st Act) 2'40"
 „Hier soll ich dich denn sehen..."
A Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara / Budapest Philharmonic Orchestra
 Vezényel / Conducted by **Ádám Medveczky**
 JÓZSEF RÉTI – tenor (Belmonte) (1973)
- 9 **Charles Gounod**
 Faust – Cavatina (1. felv. / 1st Act) 4'02"
 „Ó áldalak, te drága hajlék..." / "Salut! Demeure chaste et pure..."
A Magyar Állami Operaház Zenekara / Hungarian State Opera Orchestra
 Mihály Szűcs – hegedű / violin, vezényel / conducted by **Ervin Lukács**
 GYÖRGY KORONDI – tenor (Faust) (1973)
- 10 **Joseph Haydn**
 L'Infedelta delusa – Finálé (2. felv.) / Finale (2nd Act) 5'50"
 "Nel mille settecento..."
Liszt Ferenc Kamarazenekar / Liszt Ferenc Chamber Orchestra
 Vezényel / Conducted by **Frigyes Sándor**
 MAGDA KALMÁR – szoprán / soprano (Vespina)
 ISTVÁN ROZSOS – tenor (Filippo)
 JÓZSEF GREGOR – basszus (Nanni)
 ATTILA FÜLÖP – tenor (Nencio)
 JÚLIA PÁSZTHY – szoprán / soprano (Sandrina) (1975)

- 11 **Antonio Vivaldi**
 L'Olimpiade – Ária (2. felv.) / Aria (2nd Act)
 “Se tu sprezzar pretendi...” 3'01"
Magyar Állami Hangversenyzenekar / Hungarian State Orchestra
 Vezényel / Conducted by **Ferenc Szekeres**
 ISTVÁN GÁTI – basszbariton / bass baritone (Alcandro) (1977)
- 12 **Giacomo Puccini**
 Pillangókisasszony / Madama Butterfly – Belépő (1. felv.) / Entrée (1st Act)
 “Ah, ah! Quanto cielo...” 2'59"
A Magyar Állami Operaház Énekkara / Hungarian State Opera Chorus
 Karigazgató / Chorus master: **Ferenc Nagy**
A Magyar Állami Operaház Zenekara / Hungarian State Opera Orchestra
 Vezényel / Conducted by **Giuseppe Patané**
 VERONIKA KINCSES – szoprán / soprano (Butterfly)
 Lajos Miller – bariton / baritone (Sharpless) (1980)
- 13 **Zoltán Kodály**
 Háry János – Dal / Song (No 21)
 „Hagyj békét, viaskodó...” 1'15"
A Magyar Állami Operaház Zenekara / Hungarian State Opera Orchestra
 Vezényel / Conducted by **János Ferencsik**
 SÁNDOR PALCSÓ – tenor (Ebelastin) (1979–1981)
- 14 **Gioacchino Rossini**
 Mose – Ötös kórossal (2. felv.) / Quintet with Chorus (2nd Act)
 “Celeste man placata! – Egizii! Faraone! – Voci di giubilo...” 9'28"
A Magyar Rádió és Televízió Énekkara / Hungarian Radio and Television Chorus
 Karigazgató / Chorus master: **Ferenc Sapszon**
Magyar Állami Hangversenyzenekar / Hungarian State Orchestra
 Vezényel / Conducted by **Lamberto Gardelli**
 JÓZSEF GREGOR – basszus / bass (Mose)
 ANDRÁS MOLNÁR – tenor (Elisero)
 JÚLIA HAMARI – mezzoszoprán / mezzo-soprano (Sinaide)
 JÁNOS B. NAGY – tenor (Aménofi)
 SÁNDOR SÓLYOM-NAGY – basszbariton / bass baritone (Faraone) (1981)

- 1 **Béla Bartók**
A kékszakállú herceg vára / Bluebeard's Castle – 3. ajtó / 3rd Door 3'41"
„Váram sötét töve reszket...”
A Magyar Állami Operaház Zenekara / Hungarian State Opera Orchestra
Vezényel / Conducted by **János Ferencsik**
YEVGENY NESTERENKO – basszus / bass (Kékszakállú)
ELENA OBRAZTSOVA – mezzoszoprán / mezzo-soprano (Judit) (1981)
- 2 **Giuseppe Verdi**
Traviata / La Traviata – Ária (2. felv.) / Aria (2nd Act) 4'20"
“Di Provenza il mar...”
A Magyar Állami Operaház Zenekara / Hungarian State Opera Orchestra
Vezényel / Conducted by **Ferenc Nagy**
LAJOS MILLER – bariton / baritone (Georges Germon) (1982)
- 3 **Vincenzo Bellini**
Norma – Kettős (2. felv.) / Duet (2nd Act) 6'19"
“Mira, o Norma... – Cedi... deh! Cedi!”
A Magyar Állami Operaház Zenekara / Hungarian State Opera Orchestra
Vezényel / Conducted by **András Mihály**
KLÁRA TAKÁCS – mezzoszoprán / mezzo-soprano (Adalgisa)
ILONA TOKODY – szoprán / soprano (Norma) (1983)
- 4 **Giuseppe Verdi**
Lombardok / I Lombardi
Látomás, jelenet és ária (4. felv.) / Vision, Scene and Aria (4th Act) 7'17"
“Oh! Di sembianze eteree... – In celo benedetto... – Qual prodigio! – Non fu sogno!”
A Magyar Rádió és Televízió Énekkara / Hungarian Radio and Television Chorus
Karigazgató / Chorus master: **Ferenc Sapszon**
A Magyar Állami Operaház Zenekara / Hungarian State Opera Orchestra
Vezényel / Conducted by **Lamberto Gardelli**
SYLVIA SASS – szoprán / soprano (Giselda)
GIORGIO LAMBERTI – tenor (Oronte) (1983)
- 5 **Giuseppe Verdi**
Macbeth – Ária (2. felv.) / Aria (2nd Act) 4'07"
“La luce langue...”
A Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekara / Budapest Symphony Orchestra
Vezényel / Conducted by **Thomas Fulton**
RENATA SCOTTO – szoprán / soprano (Lady) (1983)

- 6 **Giuseppe Verdi**
Macbeth – Jelenet (4. felv.) / Scene (4th Act) “Dove siam?” 2’46”
A Magyar Rádió és Televízió Énekkara / Hungarian Radio and Television Chorus
Karigazgató / Chorus master: **Ferenc Sapszon**
A Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekara / Budapest Symphony Orchestra
Vezényel / Conducted by **Lamberto Gardelli**
JÁNOS BÁNDI – tenor (Malcolm)
PÉTER KELEN – tenor (Macduff) (1985)
- 7 **Giuseppe Verdi**
Macbeth – Jelenet és ária (4. felv.) / Scene and Aria (4th Act) 5’06”
“Perfidi! All’Anglo contro me... – Pieta, rispetto, amore...”
A Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekara / Budapest Symphony Orchestra
Vezényel / Conducted by **Lamberto Gardelli**
PIERO CAPPUCCILLI – bariton / baritone (Macbeth) (1985)
- 8 **Antonio Salieri**
Falstaff – Jelenet és kettős (2. felv. finálé) / Scene and Duet (2nd Act, Finale) 4’09”
“Siete gia qui? – Nel lasciami coll’amico...”
Salieri Kamarazenekar / Salieri Chamber Orchestra
Vezényel / Conducted by **Tamás Pál**
István Gáti – bariton / baritone (Slender)
Éva Pánczél – mezzoszoprán / mezzo-soprano (Mrs. Slender)
MÁRIA ZEMPLÉNI – szoprán / soprano (Mrs. Ford)
DÉNES GULYÁS – tenor (Ford) (1985)
- 9 **Amilcare Ponchielli**
La Gioconda – Románc (2. felv.) / Romance (2nd Act) 2’41”
“Ho il cor... – Stella del marinar...”
Magyar Állami Hangversenyzenekar / Hungarian State Orchestra
Vezényel / Conducted by **Tamás Pál**
LÍVIA BUDAI-BATKY – mezzoszoprán / mezzo-soprano (Laura) (1987)
- 10 **Georg Friedrich Händel**
Il Pastor fido – Ária (2. felv. No 3) / Aria (2nd Act, No 3) (1988) “Caro Amor...” 4’22”
Capella Savaria, Vezényel / Conducted by Nicholas McGegan
PAUL ESSWOOD – kontratenor / countertenor (Mirtillo)
- 11 **Antonio Vivaldi**
Juditha triumphans – Ária (1. rész, No 17) / Aria (1st Part, No 17) 3’33”
“Sede, o cara...”
Capella Savaria, Vezényel / Conducted by Nicholas McGegan
JUDIT NÉMETH – mezzoszoprán / mezzo-soprano (Holofernes) (1988)

- [12] **Georg Friedric Händel**
 Floridante – Kettős (1. felv., No 23) / Duet (1st Act, No 23) 7'06"
 "Ah! mia cara..."
Capella Savaria, Vezényel / Conducted by Nicholas McGegan
 DREW MINTER – férfi alt / male alto (Floridante)
 ANETTE MARKERT – mezzoszoprán / mezzo-soprano (Elmira) (1990)
- [13] **Georg Friedric Händel**
 Floridante – Kettős (2. felv., No 35) / Duet (2nd Act, No 35) 5'23"
 "Fuor di periglio..."
Capella Savaria, Vezényel / Conducted by Nicholas McGegan
 KATALIN FARKAS – szoprán / soprano (Rossane)
 MÁRIA ZÁDORI – szoprán / soprano (Timante) (1990)
- [14] **Georg Friedric Händel**
 Terpsichore – Ária / Aria (No 11) 2'05"
 "Hai tanto rapido..."
Capella Savaria, Vezényel / Conducted by Nicholas McGegan
 DEREK LEE RAGIN – férfi alt / male alto (Apollo) (1990)
- [15] **Gaetano Donizetti**
 L'Aurora 2'12"
 "Vedi come in sul confine..."
 INGRID KERTESI – szoprán / soprano
 ANDREA ULBRICH – mezzoszoprán / mezzo-soprano
 ILONA PRUNYI – zongora / piano (1996)
- [16] **Wolfgang Amadeus Mozart**
 A Varázsfuvola / Die Zauberflöte – Ária (2. felv., No 10) / Aria (2nd Act, No 10) 3'05"
 „O, Isis und Osiris..."
A Magyar Állami Operaház Férfikara / Hungarian State Opera Male Choir
 Karigazgató / Chorus master: Miklós Szalay
Magyar Állami Hangversenyzenekar / Hungarian State Orchestra
 Vezényel / Conducted by János Kovács
 LÁSZLÓ POLGÁR – basszus / bass (Sarastro) (1997)

Szerkesztette / Edited by
Péter HERKE

Hungarian opera life and its flagship, the State Opera went through a major transformation in the years after the Second World War. In September 1946 the renowned music critic Aladár Tóth, who had just returned from his emigration in Sweden, was appointed managing director. He was to head the institution for ten years, and despite the political atmosphere none too favourable to the arts, he had significant achievements. He engaged the world-famous German conductor Otto Klemperer to come here, and Klemperer worked for three years with the Opera's company and the Budapest symphonic orchestras. According to Tibor Tallián, "Klemperer made such a long stay here because whatever Budapest lacked in richness and importance compared to the great musical centres was counterbalanced by Aladár Tóth's artistic program with the cult of Wagner at its core. Klemperer often stressed later that his director's exceptional musical sensitivity provided unique opportunities for him during his years in Budapest." It was in the legendary Mozart and Wagner performances of the Klemperer-era that a generation of extremely gifted singers, who were to define the image of the Budapest Opera for decades won their first successes. This generation included such artists as Rózsi Delly, Mária Gyurkovics, Mária Mátyás, Klára Palánkay, Irén Szecsődy, Paula Takács, András Faragó, József Joviczky, György Melis, György Radnai and József Simándy.

Another important event during Aladár Tóth's directorship was the unification in 1951 of the Opera and the earlier City Theatre, which functions as the second opera stage under the name Erkel Theatre since 1953. Aladár Tóth was succeeded by the doyenne of Hungarian opera singers,

Imre Palló, the popular baritone of the 1920es and 1930es, and then by Tibor Faith. In 1959 the new head of the Opera became Kálmán Nádasdy, a director well known outside Hungary as well. In this period Hungarian opera life became re-integrated, after a one-and-half decades-long forced interval, into the international scene. Budapest hosted such singers as Giulietta Simonato, Renata Scottò, Giacomo Aragall, Theo Adam, Giuseppe Taddei, Giuseppe di Stefano, Boris Christoff, Piero Cappuccili, the young Plácido Domingo and Luciano Pavarotti. Conductors from abroad also made a guest appearance; these included Lamberto Gardelli, Giuseppe Patané and later Yuri Simonov, all of whom soon became regular guests in Hungary.

The repertoire of the Opera was also expanded; in addition to the traditional Mozart-, Verdi- and Wagner-performances, Baroque and Pre-Classical operas (Monteverdi, Händel, Gluck) and 20th century works (Berg, Britten, Shostakovich) also appeared on the stage. Emil Petrovics's *C'est la guerre* and Sándor Szokolay's *Vérnász* [Blood Wedding] stood out from the Hungarian premieres. As for the quality of the performances, however, Tibor Tallián observes that "the years of isolation and mass production were not beneficial for the singers, the choir, the orchestra and stage culture. In certain areas the style proved to be obsolete when compared to the guest performances. The saviour now in the 1960es proved to be the already legendary Italian conductor, who, if not a Toscanini, restored the disrupted musical order with his unconditional regard for the score, the style and the drama: Lamberto Gardelli."

In 1966 Nádasdy was replaced by conductor Miklós Lukács, who held this post for twelve

years. In this period even more guests arrived from abroad to Budapest: in certain seasons no less than two dozen international stars appeared on the stage of the Opera. The Ybl Palace on the Andrásy Street hosted such figures as Montserrat Caballé, Mario del Monaco, Nicolai Gedda, the four Russian singers to achieve renown soon in Western Europe as well (Obraztsova, Atlantov, Mazurok, Nyestyerenko), Anja Silja, Grace Bumbry, Carlo Bergonzi, Tito Gobbi, Elena Suliotis, Leonie Rysanek, James King, Karl Ridderbusch, Donald McIntyre, Fiorenza Cossotto, Katia Ricciarelli and José Carreras. As for the Hungarian singers, this is the period when Veronika Kincses, Éva Marton, Sylvia Sass, Márta Sudlik, Ilona Tökody, János B. Nagy, István Gáti, Dénes Gulyás, Péter Kelen, Kolos Kovács, Lajos Miller and László Polgár joined the company.

Despite the indisputable achievements, the period of Miklós Lukács's directorship was not unclouded. "As so often in its history, the company was burdened with the conductor-problem – in 1973 the forty-years-long relationship between János Ferencsik and the Opera came to an end. Due to the clumsiness of the management and the general economic and political situation, many of the most promising young singers were lost irreversibly for Hungarian musical culture. The orchestra and the singers worked on an uneven artistic level, the much-awaited renewal of the theatrical factors did not result in the emergence of a new and special Budapest opera style", writes Tibor Tállaián. It was in this period, parallel to the decay of the country's economic situation that the financial troubles of the Opera began and gradually worsened.

The next director, the composer András Mihály

took over the institution in 1978 in a quite critical situation. The decades-long delaying of the reconstruction of the atmospheric building at Andrásy Street almost turned to be fatal, and finally in 1980 the Opera was closed down for four years. In this period the company could only play at the Erkel Theatre, the number of performances was drastically cut down, the repertoire was contracted and the artistic level was stagnating. Even though the reconstructed and technologically modernised Opera opened in September 1984, the hundredth anniversary of the building's inauguration, this did not end the grave problems involving both the artistic and financial management. Mihály was succeeded by composer Emil Petrovics, who, lacking the needed financial resources, could not realise his reform concepts.

In 1990 the opera singer Endre Űtő was appointed the director of the institution. In her evaluation of the events in the first half of the 1990s, Mária Albert writes that "the profession had great hopes for Űtő's concept, as there had been certain signs of crisis already in the preceding years. One cause of this was that the world became wide open and gifted young artists were easily enticed by the possibilities of a career abroad. Neither the Hungarian state economy or the circle of private patrons, however, stood out for the opera-house effectively enough to invite celebrated guest stars and thus make the increasingly dull and mediocre ordinary performances more exciting. The Űtő-era brought no improvement in the artistic level; in fact it was getting worse, and even at premieres one could witness embarrassing mistakes in the casting and the direction." By the end of 1995 Űtő's commission expired and the duties of the managing director

were taken over by stage manager László Vámos. After his untimely death the director Miklós Szinetár was appointed the head of the Opera through tender. The experienced stage professional consolidated the functioning of the Opera, but a real reform and a closing up to the best European operas was impossible without the necessary financial background. By separating the posts of the managing director responsible for financial issues and the musical director in charge of the artistic work, the cultural ministry created a dual management model in the Opera in the summer of 2001. The post of the artistic director was won by application by György Győr-

iványi Ráth and that of the managing director by Miklós Locsmándi.

The Hungaroton recordings with Hungarian and international opera singers making a guest appearance in Budapest offer a quite special cross-cut of the turbulent half-century of Hungarian opera playing. Talented singers qualified for an international career and nevertheless stuck within the country, lives broken into two and personal tragedies on the one hand; and yet, on the other, so many memorable performances and unforgettable nights at the opera.

Attila Retkes

Translated by Dávid Oláh

A magyarországi operajátszás – s annak zászlóshajója, az Állami Operaház – a II. világháborút követő években jelentős átalakuláson ment keresztül. 1946 szeptemberében a svédországi emigrációból hazatért neves zenekritikust, Tóth Aladárt nevezték ki főigazgatónak, aki tíz éven keresztül állt az intézmény élén, s a művészeteknek korántsem kedvező politikai légkör ellenére jelentős eredményeket ért el. Ő szerződtette Budapestre a világhírű német karmestert, Otto Klemperert, aki három évig dolgozott az Opera társulatával és a fővárosi szimfonikus zenekarokkal. Tallián Tibor elemzése szerint „Klemperer azért maradt ily tartósan itt, mert azt, amivel Budapest szegényebb és jelentéktelenebb volt a nagy zenei központoknál, ellensúlyozta Tóth Aladár művészi programja, magában a Wagnerkultusszal. Klemperer késői nyilatkozataiban is hangsúlyozta, hogy igazgatójának kivételes zenei érzékenysége mily egyedülálló lehetőségeket biz-

tosított számára budapesti éveiben.” A Klemperer-korszak legendás Mozart- és Wagner-előadásaiban aratta első jelentősebb sikereit egy olyan, kimagasló tehetségu énekes-generáció, amely később évtizedeken át meghatározta a budapesti Operaház arculatát, s amelyet olyan művészek neve fémjelzett, mint Delly Rózi, Gyurkovics Mária, Mátyás Mária, Palánkay Klára, Szecsődy Irén, Takács Paula, Faragó András, Joviczky József, Melis György, Radnai György és Simándy József.

Tóth Aladár igazgatói periódusának másik fontos eseménye, hogy 1951-ben az Operaházhoz csatolták a korábbi Városi Színházat, amely 1953 óta Erkel Színház néven, második operai játszóhelyként működik. Tóth Aladár után rövid ideig a hazai operaénekesek doyenje, a húszas-harmincas évek népszerű baritonistája, Palló Imre, majd Faith Tibor vezette az intézményt, amelynek főigazgatójává 1959-ben a külföldön is elismert

rendező, Nádasdy Kálmánt nevezték ki. Ebben az időszakban a hazai operajátás – másfél évtizedes kényszerzünet után – újra bekapcsolódott a nemzetközi vérkeringésbe. Budapesten vendégszerepelt többek között Giulietta Simonato, Renata Scotto, Giacomo Aragall, Theo Adam, Giuseppe Taddei, Giuseppe di Stefano, Boris Christoff, Piero Cappuccilli és a fiatal Plácido Domingo, illetve Luciano Pavarotti. Karmesterek is érkeztek külföldről, így Lamberto Gardelli, Giuseppe Patané, később Jurij Szimonov, akik hamarosan visszatérő vendégek lettek Magyarországon.

Bővült a dalszínház repertoárja is, amelyben a hagyományos Mozart-, Verdi- és Wagner-előadások mellett megjelentek a barokk és preklasszikus operák (Monteverdi, Händel, Gluck), illetve XX. századi alkotások (Berg, Britten, Sostakovic) is. A magyar ősbemutatók közül kiemelkedett Petrovics Emil *C'est la guerre* és Szokolay Sándor *Vérnász* című operája. Az előadások színvonaláról ugyanakkor Tallián Tibor megállapítja, hogy „az elzárkózás és tömegtermelés éveit nem váltak az énekes együttes, a kórus, a zenekar és a színpadi kultúra javára. A stílus egyes területeken avítottak bizonyult a vendégjátékok fényében. A mentőangyal most, a hatvanas években is az immár mitikus olasz karmester, aki – ha nem is Toscanini – a kotta, a stílus, a dráma iránti feltétlen tiszteletben visszahozza a színházba a szétzilálódott muzikális rendet: Lamberto Gardelli.” 1966-ban Nádasdyt Lukács Miklós karmester követte a főigazgatói székben, aki tizenkét éven át töltötte be ezt a tisztséget. Ebben a periódusban még több külföldi vendég érkezett Budapestre: volt olyan évad, amikor két tucat nemzetközi sztár színesítette az Operaház előadásait. Az Andrássy úti Ybl-palotában fellépett többek kö-

zött Montserrat Caballé, Mario del Monaco, Nicolai Gedda, a később Nyugat-Európában is elismert orosz énekes-négyes (Obrazcova, Atlantov, Mazurok, Nyesztyerenko), Anja Silja, Grace Bumbry, Carlo Bergonzi, Tito Gobbi, Elena Suliotis, Leonie Rysanek, James King, Karl Ridderbusch, Donald McIntyre, Fiorenza Cossotto, Katia Ricciarelli és José Carreras. A magyar énekesek közül ebben az időszakban került a társulathoz Kincses Veronika, Marton Éva, Sass Sylvia, Sudlik Mária, Tokody Ilona, B. Nagy János, Gáti István, Gulyás Dénes, Kelen Péter, Kovács Kolos, Miller Lajos és Polgár László.

Lukács Miklós igazgatói korszaka a vitathatatlan eredmények ellenére nem volt felhőtlen. „Az együttesre, mint története során oly sokszor, ránehezedett a karmester-probléma – 1973-ban felbomlott Ferencsik János és a Ház negyvenéves kapcsolata. Az időről időre fellépő nagy énekestehetésegek közül az igazgatóság ügytelensége és az általános gazdasági és politikai viszonyok következtében sok visszavonhatatlanul elvész a magyar zenekultúra számára. Hullámzó színvonalon dolgozik a zenekar és a szólista-együttes, a színpadművészeti tényezők várva várt megújulása nem vezetett új, sajátos budapesti operastílus kialakulásához” – szögezi le elemzésében Tallián Tibor. Ebben az időszakban – az ország gazdasági helyzetének romlásával párhuzamosan – kezdődtek, majd fokozatosan súlyosbodtak az Operaház pénzügyi nehézségei.

A következő direktor, Mihály András zeneszerző 1978-ban, kifejezetten válságos helyzetben vette át az intézmény vezetését. A patinás Andrássy úti épület évtizedekig halogatott rekonstrukciója csaknem végzetessé vált, s végül 1980-ban a Ház négy évre bezárták. Ez idő alatt a társulat kizárólag az Erkel Színházban játszott, az elő-

adások száma jelentősen csökkent, a repertoár szűkült, a színvonal stagnált. A felújított, technikailag korszerűsített Operaházat 1984 szeptemberében – a Ház felavatásának centenáriumán – ugyan megnyitották, de ezzel nem szűntek meg a művészeti és finanszírozási területet egyaránt érintő, súlyos problémák. Mihály Andrászt főigazgatóként Petrovics Emil zeneszerző követte, aki – anyagi források hiányában – nem tudta megvalósítani reformtörekvéseit.

1990-ben Ütő Endre operaénekest nevezték ki az intézmény főigazgatójává. A kilencvenes évek első felének eseményeit értékelve Albert Mária megállapítja, hogy „Ütő koncepciójához a szakma nagy reményeket fűzött, az Operaházban ugyanis már a megelőző években bizonyos válságjelek mutatkoztak. Ennek egyik oka az volt, hogy a világ kitérült, s a tehetséges, fiatal művészeket gyorsan elcsábította a külföldi karrier lehetősége. A dalszínház mögött viszont nem állt olyan erővel sem a magyar gazdaság, sem a magánmecenások köre, hogy rangos vendégművészekkel tehetnék volna izgalmassá az egyre szűkébb, egyre középszerűbb hétköznapi előadásokat. Az Ütő-érában a művészi színvonal nem javult, sőt romlott, már premiereken is kínos szereposztási és rendezői tévedések szemtanúi le-

hettünk.” 1995 végén Ütő Endre megbízatása lejárt, s a főigazgatói teendőket ideiglenesen Vámos László főrendező vette át, akinek váratlan halála után – pályázat útján – Szinetár Miklós rendezőt nevezték ki főigazgatónak. A tapasztalt színházi szakember konszolidálta a Ház működését, az igazi reform, az európai élvonalhoz történő felzárkózás azonban – kellő pénzügyi háttér nélkül – nem történhetett meg. 2001 nyarán a kulturális kormányzat – a gazdasági kérdésekért felelős főigazgató és a művészeti területet irányító főzene-igazgató posztjának szétválasztásával – kettős vezetési modellt hozott létre az Operaházban. Pályázat nyerteseként az intézmény főzene-igazgatója Györfványi Ráth György, főigazgatója Locsmándi Miklós lett.

A magyar operajátszás viszontagságos fél évszázadának sajátos keresztmetszetét adják a Hungaroton hazai – valamint Budapesten vendégszerplő külföldi – operaénekesekkel készített felvételei. Nemzetközi karrierre hivatott, s mégis az országhatáron belül rekedt tehetségek, kettétört pályák, személyes tragédiák, de ugyanakkor mennyi emlékezetes alakítás, feledhetetlen operaházi este.

Retkes Attila

A | A | D | , D | D | D |

Balance Engineer: Judit Lukács

Edited by Domonkos Timár

Design: Miklós Juhász

This compilation © 2001 HUNGAROTON RECORDS LTD.

CD is manufactured by Sony DADC in Austria



FIFTY YEARS OF HUNGAROTON

(1951-2001)



HCD 32096-98
MONO STEREO
DIGITAL

SINGERS



CD 1

70'07"

Imre Palló, Mihály Székely, Irén Szecsődy, Tibor Udvardy, Paula Takács, Sándor Svéd, Júlia Osváth, Rózi Delly, József Joviczky, József Simándy, Magda Tiszay, Mária Gyurkovicz, Endre Rösler, Oszkár Maleczky, Anna Báthy, Judit Sándor, Miklós Szabó, Mária Mátyás, Júlia Orosz, Alfonz Bartha, Zoltán Závodszy, Gábor Carelli, László Jámbor, Karola Ágay, György Radnai, Margit László

CD 2

71'17"

Gabriella Déry, Sándor Kónya, Erzsébet Házy, Róbert Ilosfalvy, Zsolt Bende, András Faragó, József Simándy, Zsuzsa Barlay, Éva Andor, Erzsébet Komlóssy, György Melis, Adrienne Csengery, Kolos Kovács, Éva Marton, József Réti, György Korondi, Magda Kalmár, István Rozsos, József Gregor, Attila Fülöp, Júlia Pászthy, István Gáti, Veronika Kincses, Sándor Palcsó, András Molnár, Júlia Hamari, János B. Nagy, Sándor Sólyom-Nagy

CD 3

69'39"

Yevgeny Nesterenko, Elena Obratsova, Lajos Miller, Klára Takács, Ilona Tokody, Sylvia Sass, Giorgio Lamberti, Renata Scotto, János Bándi, Péter Kelen, Piero Cappuccilli, Mária Zempléni, Dénes Gulyás, Lívia Budai-Batky, Paul Esswood, Judit Németh, Drew Minter, Annette Markert, Katalin Farkas, Mária Zádori, Derek Lee Ragin, Ingrid Kertesi, Andrea Ulbrich, László Polgár

Notes in English
Magyar nyelvű ismertetővel

COMPACT
disc
DIGITAL AUDIO

AAD DDD

©2001 HUNGAROTON RECORDS LTD.
<http://www.hungaroton.hu/>
e-mail: classic@hungaroton.hu